

STICHTING LEZEN

Lezen

J A A R V E R S L A G 2 0 1 0

Lezen
STICHTING LEZEN

INHOUD

VOORWOORD	4
STICHTING LEZEN	6
SAMENWERKINGSPARTNERS	7
VOOR- EN VROEGSCHOOLSE PERIODE 0-6 JAAR	8
PRIMAIR ONDERWIJS 6-12 JAAR	14
VOORTGEZET ONDERWIJS VMBO, HAVO, VWO 12-18 JAAR	24
KUNST VAN LEZEN	34
KENNISCENTRUM	40
CONFERENTIES, SYMPOSIA EN BEURZEN	50
LEERSTOEL	57
ONDERZOEK	58

VOORWOORD

Met gepaste trots doet Stichting Lezen, het kenniscentrum voor leesbevordering, verslag van de vele activiteiten op het gebied van leesbevordering, literatuureducatie, onderzoek en informatievoorziening die in 2010 zijn gestimuleerd en ondersteund. In 2010 is sterk ingezet op deskundigheidsbevordering, heeft *Kunst van Lezen* voet aan de grond gekregen en is een landelijk bereik van *BoekStart* gerealiseerd.

Onderzoek leert dat het een groot verschil maakt in het leven van kinderen en studenten of ze in hun vrije tijd literatuur lezen of niet. Basisschoolleerlingen, middelbare scholieren en studenten die in hun vrije tijd lezen, lezen steeds beter in vergelijking tot hun minder vaak lezende leeftijdsgenoten.

(Voor)lezen zet een positieve spiraal in gang. Lezen is de basis van schoolsucces en in de moderne kennissamenleving is 80% van het werk op de een of andere manier gerelateerd aan lezen en schrijven. Een hoge leesvaardigheid is onontbeerlijk voor een moderne maatschappij, een groeiende economie en een bloeiend cultureel-maatschappelijk leven. Beperkte leesvaardigheid kost jaarlijks vele miljarden gemiste economische groei, zo becijferde het CPB onlangs nog.

Wetend dat gemotiveerd zijn om te lezen en hoge leesvaardigheid hand in hand gaan, is het belang van leesbevordering onverminderd groot. Plezier in lezen is de sleutel. Of je nou leest ter ontspanning, om iets te weten te komen of om je even af te zonderen – leesmotivatie is een voorwaarde om te lezen, om blijvend een lezer te worden. Het doel van Stichting Lezen is om elke jongere zo ver mogelijk te brengen in zijn of haar leesontwikkeling.

Uitgangspunt bij ons werk is dat er voor alle kinderen gedurende hun onderwijs carrière, hoe die er ook uitziet, ononderbroken aandacht is voor lezen via een aanbod van (educatieve) activiteiten die bijdragen

aan leesplezier en literaire vorming. Om kinderen van 0–18 jaar op een plezierige manier in aanraking te laten komen met lezen en literatuur is een doorgaande lijn in leesbevorderende projecten gerealiseerd, bijvoorbeeld *BoekStart*, *De Nationale Voorleesdagen*, *de Nationale Voorleeswedstrijd*, *de Jonge Jury*, *de Inktaap* en sinds 2010 de *Grote Jongerenliteratuur Prijs*.

Maar het kan niet alleen van projecten en programma's komen. Leesbevorderend gedrag van ouders, leerkrachten en begeleiders (voorlezen, het goede voorbeeld geven) een gunstig leesklimaat en de aanwezigheid van boeken, vergroten de kans dat een kind een lezer wordt enorm.

Het belang van lezen is onomstreden, al jaren. Maar gegeven de maatschappelijke ontwikkeling dat kinderen veel alternatieven hebben voor hun tijdsbesteding betekent leesbevordering allereerst hard hollen om stil te kunnen blijven staan. Er is al veel bereikt als de populariteit van lezen niet afneemt. Maar de ambitie van Stichting Lezen gaat verder: met de inzet van velen en door de realisatie van een doorgaande leeslijn, met gebruikmaking van alle media en – liefst wetenschappelijk getoetste – leesbevorderingsprojecten en -instrumenten kan een opwaartse lijn gerealiseerd worden.

Ik wens u veel kijk- en leesplezier met dit beeldverslag. Een uitgebreider jaarverslag van Stichting Lezen vindt u op www.lezen.nl.

Gerlien van Dalen
Directeur Stichting Lezen

Stichting Lezen is de landelijke organisatie voor leesbevordering en literatuureducatie. Stichting Lezen levert een bijdrage aan het verbeteren van het leesklimaat en de leescultuur, als onderdeel van het algemene lees- en literatuurbeleid van het ministerie van ocw.

Sinds 2009 bestaat de landelijke culturele basisinfrastructuur waarvoor de Rijksoverheid verantwoordelijk is. Stichting Lezen heeft als ondersteunende instelling letteren binnen die basisinfrastructuur een specifieke taak met betrekking tot leesbevordering en vervult een aantal zogenoemde bestel-taken: educatie, informatie en reflectie, documentatie en archivering, afstemming en coördinatie, (inter)nationale vertegenwoordiging en promotie van de sector.

Als initiator, aanjager en controller van leesbevorderingsprojecten stimuleert Stichting Lezen vernieuwende initiatieven, methodieken en instrumenten op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie en stemt bestaande activiteiten op elkaar af. Ook het stimuleren van onderzoek en de verspreiding van onderzoeksresultaten behoort tot het werk van Stichting Lezen. De belangrijkste doelgroep is de jeugd van 0–18 jaar. Deze doelgroep wordt voornamelijk bereikt via intermediairs als ouders/verzorgers, bibliothecarissen en docenten.

Stichting Lezen baseert haar werk op het door haar ontwikkelde concept van de doorgaande leeslijn 0–18, die inhoudt dat er voor alle kinderen gedurende hun hele onderwijs carrière, hoe die er ook uit-ziet, ononderbroken aandacht moet zijn voor lezen via een aanbod van (educatieve) activiteiten die bijdragen aan leesplezier en literaire vorming.

SAMENWERKINGS- PARTNERS

Stichting Lezen voert haar werkzaamheden uit in samenwerking en afstemming met vele partners op landelijk, provinciaal en lokaal niveau: overheden, koepelorganisaties, onderzoeksinstellingen en opleidingen, kinderopvangorganisaties, bibliotheekorganisaties, scholen, onderwijsondersteunende organisaties, boekenvak en culturele instellingen.

ABC • Afûk • Anne Frank Stichting • APS • Bibliotheek.nl • Boek.be • BSL • CED-groep • Cedin • CINOP • CJP • Coproductie BV • CPNB • CPS • Crossing Border • Cubiss • Cultuurnetwerk Nederland • De Boekenberg • De Efteling • De Nieuwe Collectie • DUO Market Research • Eburon • ECI • Entoen.nu • Europees platform voor leesbevordering EU*Read • Expertisecentrum Nederlands • EYE Film Instituut Nederland • Fryske Akademie • GAU • GEU • IBBY Nederland • IGEL • IPO • ITTA • KBb • KLIK Onderwijsondersteuning • KPC • KvB • LAVA • Leesplein • Letterkundig Museum • LUG • LWSVO • Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap • Ministerie van OCW • MO Groep • National Booktrust • Nederlands Letterenfonds • Nederlandse Taalunie • Nieuws in de Klas • NTR • NWO • OBA • Oberon • Omrop Fryslân • Pabo's • Passionate Bulkboek • PO Raad • Poetry International • Poëziepaleis • Provinciale Service Organisaties • Raad voor Cultuur • ROC Midden Nederland • Sardes • School der Poëzie • Sectorinstituut Openbare Bibliotheken • SKON • SodaProducties • SSS • Stichting Autoped • Stichting De Schoolschrijver • Stichting Kinderopvangfonds • Stichting Wetenschapsoriëntatie • Stichting Leerplan Ontwikkeling • Stichting Lezen en Schrijven • Stichting Lezen Vlaanderen • Stiftung Lesen • Taalsintrum Frysk • Tresoar • Uitgeverij Malmberg • Uitgeverij SWP • Uitgeverij Zwijsen • Universiteit Groningen • Universiteit Leiden • Universiteit Tilburg • Universiteit Utrecht • Universiteit van Amsterdam • Van Keep/de Issuemakers • Vereniging OSVO • Viewpoint Productions • Villanella • VNG • VOB • VoorleesExpress • Vrije Universiteit • Wintertuin • Young Crowds BV •••

**VOOR- EN VROEG-
SCHOOLE PERIODE
0-6 JAAR**

Voor de doelgroep 0–6 jaar zijn de activiteiten van Stichting Lezen en het programma *Kunst van Lezen* sterk verweven. Het project *BoekStart* draagt bij aan het verbeteren van het voorleesklimaat binnen het gezin en het bevorderen van de deskundigheid van professionals die werken met jonge kinderen. In 2010 maakte *BoekStart* een landelijke groei door. Eind 2010 waren ruim 400 bibliotheekvestigingen met *BoekStart* begonnen. In 2010 is ook een start gemaakt met een vervolg op *BoekStart* voor baby's: *BoekStart in de kinderopvang*. Met *BoekStart in de kinderopvang* moet het voorleesklimaat in de kinderopvang met behulp van de bibliotheek versterkt worden.

DOCENTENGIDS

In 2010 is de docentengids *Competent in leesbevordering* uitgebracht. Deze gids is een resultaat van het in 2009 gestarte project *Leesbevordering in opleidingen kinderopvang MBO*. Aan materiaal voor de kinderopvang in de voor- en vroegschoolse educatie is geen gebrek. Docenten weten dat er informatie beschikbaar is over leesbevordering, maar bleken de toegankelijkheid ervan een probleem te vinden. Docenten hadden behoefte aan één informatiebron die het beschikbare materiaal ontsluit en waar zij vrij uit kunnen putten. De gids voorziet in die behoefte. Het Steunpunt Taal en Rekenen mbo van het ministerie van ocv was hier een belangrijke samenwerkingspartner en medefinancier.

DE NATIONALE VOORLEESDAGEN EN HET NATIONALE VOORLEESONTBIJT

De Nationale Voorleesdagen zijn in 2010 voor de zevende keer gehouden. De campagne, die start met *Het Nationale Voorleesontbijt*, is inmiddels een begrip. Kinderopvangorganisaties, basisscholen, bibliotheken en boekhandels hebben massaal deelgenomen aan *De Nationale Voorleesdagen*. De campagne wordt, in opdracht van Stichting Lezen, georganiseerd door Stichting CPNB. Centraal hierin staat het Prentenboek van het Jaar; in 2010 was dat *De wiebelbillenboogie* van Guido van Genechten. Van dit Prentenboek van het Jaar wordt een mini-editie uitgegeven; in 2010 in een oplage van 26.000. Het aantal basisscholen dat een deelnamepakket bestelde nam opnieuw toe in 2010.

BOEKST@RT

In 2010 heeft *Kunst van Lezen* onder de noemer *BoekSt@rt* het project *Wepboek* – een serie van twintig geanimeerde prentenboeken, gefinancierd door het Kinderopvangfonds – geïntroduceerd op vijftig kinderopvanglocaties.

BoekSt@rt
www.boekstort.nl

**DIGITALE
PRENTEN-
BOEKEN**

**VOORLEZEN
Leuk, gezellig
èn leerzaam!**

DE VOORLEESEXPRESS

DE VOORLEESEXPRESS

Stichting Lezen maakte in 2010 de publicatie *De VoorleesExpress, Feiten & Cijfers* mogelijk. Deze publicatie laat zien dat de *VoorleesExpress* steeds beter aansluit op de behoeften van gezinnen met een taalachterstand. In 2010 won de *VoorleesExpress* de hoofdprijs van de *Nationale Alfabetiseringsprijzen 2010* en het *Europees Talenlabel 2010*, een prijs voor innovatieve talenprojecten.

12

Feiten & Cijfers

ENTOENENTOEN

Het tijdschrift *Entoentoen* ontving een tweede stimuleringssubsidie van Stichting Lezen.

Het maandelijkse tijdschrift met voorleesteksten voor ouders van jonge kinderen wordt gewaardeerd door de lezers. Stichting Lezen geeft inhoudelijk advies.

PRIMAIR ONDERWIJS 6-12 JAAR

In 2010 lag het accent van de activiteiten voor het primair onderwijs op het scheppen van optimale condities voor leesbevordering *binnen* de school.

OPLEIDING LEESCOÖRDINATOR

In het najaar van 2009 heeft Stichting Lezen het initiatief genomen tot het herzien van de cursus *Open Boek*, opleiding tot leescoördinator. Eind 2009 en begin 2010 zijn in totaal maar liefst 64 trainers opgeleid. De cursus *Open Boek* heeft daarmee een landelijk bereik gekregen. pso's en basisbibliotheken zijn de geëigende aanbieders van de cursus.

De website leescoordinator.nl, opgericht door uitgeverij Zwijsen met steun van Stichting Lezen, is het uitwisselings- en informatiekanaal voor cursisten en trainers.

DE NATIONALE VOORLEESWEDSTRIJD

In 2010 werd *De Nationale Voorleeswedstrijd* voor de zeventiende keer georganiseerd, opnieuw in samenwerking met het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken en de Stichting CPNB. Het deelnemersaantal ligt stabiel hoog: ruim 3000 scholen en meer dan 80.000 kinderen deden mee.

Valerie Oosterwijk uit Heiloo werd in een zinderende finale op 19 mei in Utrecht gekozen tot de voorleeskampioen van 2010.

DE NIEUWE SCHOOLSTRIJD

Analoog aan *De Nationale Voorleeswedstrijd* is er in het schooljaar 2009–2010 een voorleeswedstrijd voor meesters en juffen georganiseerd: *De Nieuwe Schoolstrijd*. Voor de wedstrijd werden 1200 deelnamepakketten aangevraagd, meldden zich 100 schoolkampioenen aan en streden zeven meesters en juffen om de nationale titel *Voorleesjuf/meester 2010*.

Op 26 mei won juf Debby Haring de wedstrijd. Zij ontving uit handen van Tweede Kamervoorzitter Gerdi Verbeet haar verdiende trofee.

DE BOEKENZOEKER

De *Boekenzoeker* is een digitaal boekzoekstelsel voor de leeftijdsgroep 8–18 jaar. De *Boekenzoeker* is een samenwerkingsproject met de Nederlandse Taalunie en Stichting Lezen Vlaanderen. De website trekt rond de 30.000 unieke bezoekers per maand, waarvan ongeveer 40% uit Nederland.

POEM EXPRESS

De *Poem Express* is een poëzieprogramma voor leerlingen in het basisonderwijs. Stichting Autoped heeft het initiatief genomen workshops te organiseren voor bibliotheekmedewerkers waarin de werkwijze van de *Poem Express* wordt overgedragen. Stichting Lezen heeft het scholingsinitiatief van Autoped ondersteund.

DE SCHOOLSCHRIJVER

Stichting De Schrijver heeft een nieuwe opzet ontwikkeld voor een schrijversbezoek. Op een aantal basisscholen in Amsterdam is een 'schoolschrijver' voor langere tijd verbonden aan een school. Schrijver Lydia Rood werkte met leerlingen en gaf workshops voor ouders en leerkrachten. Stichting Lezen ondersteunde de pilot die in 2011 verder ontwikkeld wordt.

SPECIAL DE BOEKENBENDES

In 2010 is als special bij het tijdschrift *Lezen* het draaiboek *Boekenbendes* uitgebracht. Dit draaiboek geeft scholen en bso's een handvat voor het opzetten van naschoolse leesclubs.

EVALUATIE DIGITALE LEESBOEKEN

Als vervolg op de geanimeerde prentenboeken is Stichting Lezen in 2008 een traject gestart met NTR om AVI-boeken te digitaliseren. In 2009 werd op de website *Leesdas* een *Boekenhoek* geplaatst waarin de AVI-boeken voor groep 4 zijn opgenomen. In 2010 werd een evaluatieonderzoek opgezet dat in 2011 zal worden afgerond.

BOEK EN FILM

Het project *Boek en Film* is een doorlopend project in samenwerking met EYE Film Instituut Nederland. Jaarlijks worden voor het basisonderwijs lessuggesties ontwikkeld bij één verfilmd boek.

In 2010 was dat bij het verfilmde boek *Iep* van Joke van Leeuwen.

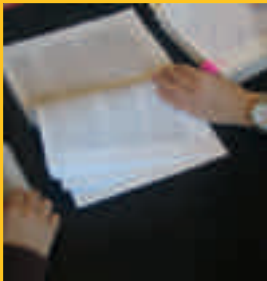

**VOORTGEZET ONDERWIJS
VMBO, HAVO, VWO
12-18 JAAR**

Het voortgezet onderwijs heeft een belangrijke taak in de ontwikkeling van de literaire competentie en leesmotivatie bij jongeren van twaalf tot achttien jaar. Met name op het vmbo lopen de leesniveaus van de leerlingen sterk uiteen. Dat geldt ook voor belangstelling en motivatie voor lezen. Consequentie daarvan is dat docenten rekening moeten houden met de literaire competentie van de leerling op individueel niveau.

Leesbevordering in het vmbo moet in het teken staan van zoveel mogelijk positieve ervaringen met boeken, verhalen en gedichten, zodat de leerling ontdekt dat lezen plezierig, belangrijk en leerzaam kan zijn. Motiverende leeservaringen zijn ook voor leerlingen op havo en vwo voorwaarden voor een positieve leesattitude. Fictie- en literatuuronderwijs staan in het teken van leesplezier en literaire competentie. In de doorgaande leeslijn op havo en vwo is kennismaken met een gevarieerd aanbod van jeugd- en volwassenenliteratuur essentieel. Door het lezen van boeken en de reflectie daarop vormen de leerlingen eigen voorkeuren en een eigen smaak. Deze vormen de basis voor literaire competentie en een positieve leesattitude.

(V)MBO LEEST

Leerlingen in het vmbo en mbo behoren vaak tot de groep van ‘aanzelende’ lezers. Bij ‘(v)mbo leest’ staat de ontwikkeling van geletterdheid in het vmbo en mbo centraal. Stichting Lezen heeft in 2010 oriënterende gesprekken gevoerd met het Instituut voor Taalonderzoek en Taalonderwijs Anderstaligen (ITTA). In 2011 worden de gesprekken voortgezet.

READ2ME!

Op basis van de positieve ervaringen in schoolseizoen 2009–2010 met een experiment rond voorlezen in de brugklas in Brabant (22 deelnemende scholen voor voortgezet onderwijs met in totaal 218 klassen, onder regie van Cubiss in samenwerking met 10 basisbibliotheken) is in 2010 hard gewerkt aan de realisatie van deze voorleeswedstrijd voor brugklassers in andere provincies in 2011.

DE JONGE JURY

De Jonge Jury is een vaste waarde in de activiteiten van Stichting Lezen. Het project biedt docenten in de onderbouw van het voortgezet onderwijs legio hulpmiddelen om hun literatuuronderwijs op een aantrekkelijke manier inhoud te geven.

9.300 scholieren brachten in 2010 hun stem uit (een record); zo'n 13% van de 67.000 kinderen die kennismaakten met het project.

Francine Oomen mocht in 2010 de Prijs van de Jonge Jury voor de vierde keer in ontvangst nemen, nu voor haar boek *Hoe overleef ik mijn vriendje (en hij mij!)?*

PRIJS VOOR DE BESTE LEESOMGEVING

Na het wegvallen van de *Moods & Bookslounge* in 2009 zocht Stichting Lezen naar een manier om binnen het project *de Jonge Jury* aandacht te vragen voor het belang van een goede leesomgeving. De oplossing was de *Prijs voor de Beste Leesomgeving*. Deze kleine prijs daagt scholen uit om te vertellen waarom nu juist hun leesomgeving (meestal een leeshoek in de mediatheek) de beste is.

TXT

Ter gelegenheid van de 75ste Boekenweek in 2010 kregen alle vierdeklassers – vmbo, havo en vwo – een bloemlezing over jong zijn cadeau: *TXT – Alles is mogelijk in 16 verhalen*. Het betrof een bliksemactie van CPNB in samenwerking met Stichting Lezen, mogelijk gemaakt met extra financiële ondersteuning van het ministerie van ocv.

DE INKTAAP

De negende editie van *De Inktaap* bracht op de slotdag in Rotterdam weer duizenden scholieren uit Nederland en Vlaanderen op de been. Zij gingen met elkaar, met auteurs en met juryleden van de drie grote literaire prijzen in debat over literatuur en over de belangrijke vraag welk boek nu uiteindelijk het beste was. Robert Vuijsje won de Inktaap 2010 voor zijn boek *Alleen maar nette mensen*.

BOEKENWEEK LESSUGGESTIES EN NEDERLAND LEEST

Stichting Lezen verzorgt lessuggesties bij landelijke campagnes van Stichting CPNB. Voor de Boekenweek is in 2010 een kwart van de lessuggesties, verrijkt met audiovisueel materiaal, als weblog gepresenteerd. Ook bij de andere samenwerking met Stichting CPNB, *Nederland Leest*, werden de mogelijkheden van het web ten volle benut met een speciaal ontwikkelde website voor scholieren. Centraal in de *Nederland Leest* campagne 2010 stond *De grote zaal* van Jacoba van Velde. Stichting Lezen droeg samen met de openbare bibliotheken bij aan de verspreiding van het Nederland Leest-boek onder scholieren.

LEESMIJ!

In 2010 bood *Leesmij!* (een website met prikkelende filmpjes over boeken) een waardevolle versterking aan het project *Kunst van Lezen*. Bij drie canonvensters werden boekpagina's gemaakt. Maar ook bestaande boekpagina's van *Leesmij!* kunnen worden ingezet om als illustratie te dienen bij andere canonvensters.

DE GROTE JONGERENLITERAATUUR PRIJS

Op 19 november reikte juryvoorzitter Hedy d'Ancona tijdens *Crossing Border* in Den Haag de eerste *Grote Jongerenliteratuur Prijs* uit. Winnaars waren *Trouw is de andere wang* van Peter Bekkers en *Muleum* van Erlend Loe, vertaald door Femmigje Andersen Sijtsma. De initiatiefnemers (naast Stichting Lezen ook het Nederlands Letterenfonds en Stichting Lezen Vlaanderen) waren enthousiast over het verloop van de campagne. De prijs leverde veel persaandacht op en er waren positieve reacties uit het boekenvak.

KUNST VAN LEZEN

Bij de uitvoering van het programma *Kunst van Lezen* werken Stichting Lezen en het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) nauw samen op beleidsmatig en operationeel terrein. Bij de uitvoering is een belangrijke coördinerende rol (richting basisbibliotheken) weggelegd voor de Provinciale Service Organisaties (PSO's).

Uitgangspunt bij *Kunst van Lezen* is dat leesbevordering het meest effectief is bij een doorlopend aanbod van ondersteunende en bij het taalonderwijs aansluitende activiteiten binnen een doorgaande leeslijn.

In 2010 is veel aandacht uitgegaan naar effectieve communicatie van *Kunst van Lezen* op verschillende niveaus.

BOEKSTART

In 2010 werd *BoekStart voor baby's* landelijk ingevoerd. Het programma is dankzij centrale aansturing succesvol gebleken bij alle participerende bibliotheken. Op basis van de resultaten in Brabant en andere provincies hebben SIOB en Stichting Lezen *Het basisdocument BoekStart* opgesteld dat vergezeld gaat van een standaard projectplan en een begrotingsformulier. Uit de evaluaties blijkt dat de doorgaande leeslijn voor de allerjongsten een stevig profiel heeft gekregen met *BoekStart voor baby's*. Vestigingen worden opgefrist met een op baby's gerichte aankleding en collectie. Een nieuwe doelgroep bezoekt de bibliotheek; en niet alleen worden baby's massaal lid, maar ook oudere broertjes en zusjes worden ingeschreven. Veel ouders zijn verrast over het aanbod en de dienstverlening van bibliotheken. Eind 2010 stond de teller op 400 vestigingen die *BoekStart* aanbieden aan ouders van pasgeborenen.

CULTUURHISTORISCHE CANON

De cultuurhistorische canon wordt ontsloten via de website entoen.nu. Op deze website staan dankzij de inzet van *Kunst van Lezen* circa 350 jeugdboekentitels die de vensters verdiepen. Deze jeugdboekentitels zijn gekoppeld aan leesplein.nl, de website van bibliotheek.nl over boeken en lezen voor kinderen en jongeren.

Kunst van Lezen heeft door schoolbieb.nl leesdossiers laten maken voor diverse groepen uit de bovenbouw van de basisschool en onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Hiermee kunnen docenten de canonlessen verdiepen. In samenwerking met Stichting Entoen.nu is het initiatief genomen om in 2010 en 2011 te komen tot een nieuwe Canonkaravaan: regionale conferenties over de cultuurhistorische canon, bedoeld voor leerkrachten van de basisschool.

BIBLIOTHEEK OP DE BASISCHOOL

Bij Kunst van Lezen – Bibliotheek op de Basisschool zijn 72 scholen, 23 basisbibliotheken en 5 PSO's betrokken. De nadruk ligt op invoering van het programma bij kansrijke basisbibliotheken en scholen. Verder worden de nieuwe proeven uitgevoerd onder leiding van PSO's, zodat de regionale betrokkenheid wordt vergroot. In dit project zijn de bibliotheken direct aanwezig op de scholen met een aantrekkelijk gepresenteerde actuele collectie om leerlingen uit te dagen zelf meer met plezier te lezen en zo taalachterstanden te voorkomen.

BIBLIOTHEEK OP DE BASISCHOOL

Naar een schoolbibliotheek nieuwe stijl

LEESBEVORDERINGSNETWERKEN

Lokale en bovenlokale leesbevorderingsnetwerken zijn cruciaal voor bibliotheken om een toonaangevende rol te spelen in het gemeentelijk beleid rond leesbevordering. *Kunst van Lezen* onderscheidt en stimuleert drie niveaus van leesbevorderingsnetwerken: strategisch, beleidsmatig en uitvoerend.

Begin 2010 zijn in de provincies Zeeland, Noord-Brabant, Limburg en Flevoland proeven gestart met het opzetten van leesbevorderingsnetwerken vanuit een tiental basisbibliotheken. De proeven werden gecoördineerd vanuit *Kunst van Lezen* en de pso's in de provincies.

KENNISCENTRUM

KENNISCENTRUM EN ONDERZOEK

Stichting Lezen functioneert als kenniscentrum leesbevordering en literatuureducatie. De website speelt daarbij een belangrijke rol, met publicaties, agenda, overzichten en instrumenten. De website www.leesplan.nl, de digitale doorgaande leeslijn, is daarvan een actueel voorbeeld. Verder bevordert Stichting Lezen de samenhang in het onderzoek naar leesbevordering en literatuureducatie. Dat gebeurt door in te zetten op afstemming en prioritering van onderzoeksvragen, door samenwerking met en tussen onderzoeksinstituten te bevorderen, door promotieonderzoek te stimuleren en door kleinschalig onderzoek te ondersteunen. Daarnaast stelt Stichting Lezen zich ten doel resultaten van onderzoek bekend te maken bij relevante doelgroepen via publicaties, conferenties, symposia en beurzen.

DE DOORGAANDE LEESLIJN

LEES

PLAN

.NL

LEESPLAN.NL

In 2009 is een begin gemaakt met het opzetten van een digitale door- gaande leeslijn. De definitieve web- site is *Leesplan.nl* geworden.

Dit is een praktisch hulpmiddel voor professionals in de kinderopvang, het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het bibliotheekwerk voor het samenstellen van een (voor)- leesplan. In een leesplan is een aan- pak beschreven voor systematische en structurele leesbevordering op een school of kinderopvanginstelling.

TIJDSCHRIFT LEZEN

In 2010 beleefde het tijdschrift *Lezen* de vijfde jaargang. Het tijdschrift heeft inmiddels een vaste plaats verworven bij de doelgroep en het aantal belangstellenden neemt nog steeds toe. De oplage bedraagt 15.800, 20% hoger dan in 2009. In *Lezen* komt de doorgaande leeslijn tot uitdrukking door voor alle leeftijdsgroepen en onderwijsniveaus aandacht te besteden aan literatuureducatie en leesbevordering. Daarnaast laat het blad lezers kennismaken met de rijke en gevarieerde wereld van de (kinder- en jeugd)literatuur.

2010

HET CALENDARIUM

OP HET GEBIED VAN
LEESBEVORDERING

CALENDARIUM

Jaarlijks stelt Stichting Lezen het *Calendarium* samen: een overzicht van activiteiten, prijzen, symposia, materialen, websites en andere initiatieven op het gebied van leesbevordering. Het *Calendarium* is gratis en wordt verspreid onder scholen, gemeenten, bibliotheken, boekhandels en andere organisaties die zich bezighouden met leesbevordering. De totale oplage in 2010 bedroeg 13.000. Het *Calendarium* is ook te raadplegen op www.lezen.nl.

WEBSITE

In 2010 werd de website van Stichting Lezen door ruim 125.000 mensen bezocht.

CALEIDOSCOOP

Stichting Lezen houdt een database bij met korte beschrijvingen van afgerond en lopend onderzoek op het gebied van lezen en leesbevordering. In 2010 is deze database *Caleidoscoop* geactualiseerd.

KINDERBOEKENGIDS

Stichting Lezen geeft via de *Kinderboekengids*, uitgegeven door Stichting CPNB, bekendheid aan twee belangrijke activiteiten rond kinderboeken: *De Nationale Voorleesdagen* en *De Nationale Voorleeswedstrijd*. De *Kinderboekengids* is in 2010 in een oplage van 84.000 verzonden naar alle basisscholen en kinderdagverblijven in Nederland.

The cover of the book 'De KinderboekenGids 2010/2011' features a central title in large white and green letters. It is surrounded by six portraits of children and adults, each with a short quote. A red sticker on the cover says 'Bestellen vóór vrijdag 4 juni 2010'. At the bottom, it says 'Alles voor een heel schooljaar lees- onderwijs'. On the right edge, there is a vertical list of categories: 'Kinderboeken', 'Klassieke literatuur', 'Klassieke literatuur', 'Klassieke literatuur', 'Klassieke literatuur', 'Klassieke literatuur', 'Klassieke literatuur', 'Klassieke literatuur', 'Klassieke literatuur', 'Klassieke literatuur'.

De onderwijzer:
"Het thema van de Kinderboekeweek biedt grote mogelijkheden."

De manager kinderdagverblijf:
"Tijdens de Voorleesdagen is het bij ons één en al boek."

Somnielid van de Kinderjury:
"Ik vond het een eer. En mijn spreekbeurten gaan beter."

De KinderboekenGids 2010/2011

Bestellen vóór vrijdag 4 juni 2010

De Voorleeswedstrijd 2008:
"De jury vond dat ik een mooie, warme stem had."

De Marisvrijta-besonder:
"De manier waarop Sieb Posthuma vertelt, vond ik erg inspirerend."

Alles voor een heel schooljaar lees- onderwijs

LITERATUUR IN DE KLAS

Voor het voortgezet onderwijs is in 2010 weer de brochure *Literatuur in de klas* samengesteld. Hierin zijn alle landelijke leesbevorderingsprojecten van culturele instellingen en van Stichting Lezen voor het voortgezet onderwijs op een rij gezet.

Alle docenten Nederlands en media-theacarissen ontvingen de brochure.

STICHTING LEZEN IN DE PERS

De algemene pers bericht geregeld over de activiteiten van Stichting Lezen. Niet alleen grote evenementen als *De Nationale Voorleesdagen*, *De Jonge Jury* en *De Nationale Voorleeswedstrijd* trekken veel aandacht. Journalisten benaderen Stichting Lezen ook geregeld voor achtergrondvragen, voor feitelijke informatie en voor commentaar op nieuwe ontwikkelingen en actuele kwesties. Stichting Lezen is inmiddels een vanzelfsprekend startpunt voor informatie over lezen en leesbevordering. Nieuwe initiatieven van Stichting Lezen, zoals de *Grote Jongerenliteratuur Prijs*, blijken nieuwswaardig, zonder dat langer bestaande projecten en activiteiten uit beeld verdwijnen. Een goed voorbeeld van dit laatste is *De Jonge Jury*, die tot vele tientallen publicaties in kranten en tijdschriften en op websites heeft geleid.

**CONFÉRENTIES,
SYMPOSIA EN BEURZEN**

LEZEN CENTRAAL

In 2010 was de conferentie *Lezen Centraal* gericht op het primair onderwijs. Het onderwerp van de dag was de relatie tussen leesmotivatie en literaire competentie enerzijds en leesvaardigheid anderzijds. In lezingen en workshops werd belicht hoe een systematische aanpak van leesbevordering zich vertaalt in leesprestaties en leesplezier. De Britse auteur Aidan Chambers hield een warm pleidooi voor het stimuleren en onderhouden van de leesmotivatie.

LEZEN CENTRAAL

LEZEN AAN DE BASIS

LEESMOTIVATIE EN LITERAIRE COMPETENTIE IN HET BASISONDERWIJS

dinsdag 23 maart 2010

De vraagstukken welke worden in de basisonderwijs worden gesteld of worden over
Sociale effectiviteit worden gesteld toe, de laatste jaren worden steeds meer
aanpak van de basisonderwijs en de laatste jaren worden steeds meer
aanpak van de basisonderwijs en de laatste jaren worden steeds meer

Lezen
Centraal

WAAROM ZOU JE (NU) LEZEN?

Op 4 en 5 november vond in Studio 4 op het Mediapark in Hilversum het wetenschappelijke symposium *Waarom zou je (nu) lezen?* plaats. Op het symposium werden de feiten en inzichten besproken die de wetenschap te bieden heeft. Aloude vragen (Hoe weten we zo zeker dat lezen belangrijk is?), nog niet beantwoorde vragen (Wat is de betekenis van digitale media?) en opnieuw opgeworpen vragen (Wat hebben oudere teksten hedendaagse lezers te bieden?) kwamen aan de orde op het symposium. Als keynote-sprekers traden publicist Bas Heijne en hoogleraar Ronald Soetaert van de Universiteit Gent op.

SCRIPTIEPRIJS

Tijdens het symposium *Waarom zou je (nu) lezen?* is de Vlaams-Nederlandse *Stichting Lezen Scriptieprijs* uitgereikt. Deze prijs, bedoeld voor de beste afstudeerscriptie over lezen, werd gewonnen door Elli Bleeker (Universiteit Leiden) voor het verslag van haar onderzoek naar de aard van het lezen in een gedigitaliseerde wereld. De jury noemde haar historische invalshoek ‘verhelderend’. Het aantal inzendingen voor de prijs was achttien, een verdubbeling ten opzichte van 2009.

HET SCHOOLVAK NEDERLANDS

In 2010 werd voor de 24ste keer de conferentie Het Schoolvak Nederlands georganiseerd. De conferentie vond dit jaar plaats aan de Hogeschool Gent. Stichting Lezen heeft samen met Vlaamse collega's vorm gegeven aan de stroom (jeugd)literatuur.

IGEL

Het Internationaal Gezelschap voor Empirische Literatuurwetenschap organiseert tweejaarlijks een meerdaagse conferentie. In 2010 werd deze conferentie in samenwerking met de Universiteit Utrecht in Nederland gehouden. Het centrale thema was valorisatie. Het vertalen van onderzoeksgegevens naar de dagelijkse praktijk van het lezen stond hierbij centraal. Stichting Lezen is inhoudelijk en financieel bij het congres betrokken geweest. In 2011 verschijnt met steun van Stichting Lezen een bundel met een groot aantal bijdragen van het IGELcongres.

MANUSCRIPTA

In het eerste weekend van september organiseert Stichting CPNB Manuscripta, de traditionele opening van het literaire seizoen. Voor Stichting Lezen is dit een goede gelegenheid om de activiteiten onder de aandacht te brengen. In 2010 was er speciale aandacht voor de eerste resultaten van *BoekStart*, werd de longlist voor de *Grote Jongerenliteratuur Prijs* gepresenteerd en werd de *Nederland Leest*-leerlingenwebsite bij *De grote zaal* van Jacoba van Velde gelanceerd.

LEERSTOEL

LEERSTOEL LEESGEDRAG

In opdracht van Stichting Lezen bekleedt prof. dr. Dick H. Schram de bijzondere leerstoel Leesgedrag aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. In 2010 is zijn hoogleraarschap met vier jaar verlengd.

De leeropdracht omvat: het leesgedrag van jonge (adolescente) allochtone en autochtone lezers, de relatie tussen complexiteit en lezen en de relatie tussen nieuwe media en lezen.

ONDERZOEK

In 2010 heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen Stichting Lezen en onderzoekers verbonden aan (Nederlandse) universiteiten. Er zijn mogelijkheden verkend om samen te werken in verschillende onderzoeksprojecten. Stichting Lezen was hierin ook de brug voor onderzoekers onderling. Naast het initiëren van onderzoek ziet Stichting Lezen het als haar taak om resultaten van onderzoek dat door derden wordt uitgevoerd voor een breder publiek beschikbaar te stellen. Conclusies uit wetenschappelijk onderzoek die relevant zijn voor het verbeteren van de leescultuur zijn met hulp van Stichting Lezen gepubliceerd.

ONDERZOEKSPUBLICATIES IN DE STICHTING LEZEN-REEKS

Digitaal lezen

Digitaal literair lezen, doen we het al? is een grootschalig, landelijk representatief onderzoek naar het digitale literaire leesgedrag van de Nederlandse bevolking. Het is een eerste exploratie van de stand van zaken op het gebied van het digitale lezen van romans, korte verhalen en gedichten. Het onderzoek is, in opdracht van Stichting Lezen, in 2010 uitgevoerd door Niels Bakker (Vrije Universiteit), met medewerking van Dick Schram.

(Voor)leesvoorkeuren van kinderen en leerkrachten in het basisonderwijs

Mijn leukste, spannendste, coolste, vetste...boek! een onderzoek naar de leesvoorkeuren van leerlingen in het basisonderwijs en het voorleesgedrag van hun leerkrachten. Dit onderzoek leverde niet alleen informatie op over (voor)leesvoorkeuren, maar was ook bedoeld als pilot om pabostudenten te betrekken bij onderzoek naar leesgedrag. De resultaten van het onderzoek zijn in 2010 vastgelegd door Tiny la Roi, met medewerking van de Universiteit van Tilburg.

HTNO

In het project *Het Taalonderwijs Nederlands Onderzocht* wordt informatie toegankelijk gemaakt voor mensen die werkzaam zijn in het onderwijs. In het afgelopen kalenderjaar is de inventarisatie gemaakt van onderzoeken naar lees- en literatuuronderwijs in het voortgezet onderwijs waarover in 2009 gepubliceerd is. In totaal zijn achttien publicaties geanalyseerd. Deze analyses zijn openbaar gemaakt via de website van de Taalunie, www.taaluniversum.org.

Kennis van literaire conventies bij kinderen in de basisschoolleeftijd

Vanuit onze visie van de doorgaande leeslijn is het belangrijk om kinderen in het basisonderwijs al vertrouwd te maken met verschillende literaire conventies. Karen Ghonem-Woets heeft, in opdracht van Stichting Lezen en met medewerking van prof. H. van Lierop, een inventarisatie gemaakt van Engelstalig onderzoek naar literaire competentie van leerlingen van 4 tot 12 jaar.

Er was eens...

Er was eens... is de titel van het onderzoek van Maartje van Berge naar de veronderstelde leesbevorderende werking van het vertellen van verhalen aan en door kinderen. Deze masterthesis Toegepaste Literatuurwetenschap is geschreven na een stage bij Stichting Lezen.

On reading in the digital age

De scriptie van Elli Bleeker, *On reading in the digital age*, gaat over de discussie omtrent digitaal lezen. Voor deze scriptie heeft zij de Stichting Lezen Scriptieprijs 2010 gekregen.

Wie niet lezen wil moet schrijven

Elma Lammers heeft met deze scriptie over de invloed van literatuureducatie op literaire vaardigheden en literaire receptie een eervolle vermelding gekregen bij de Stichting Lezen Scriptieprijs 2010.

ONDERZOEKSPUBLICATIES IN DE EBURON-REEKS

Prentenboeken lezen als literatuur

Coosje van der Pol is eind 2010 aan de Universiteit van Tilburg gepromoveerd op onderzoek naar het lezen van prentenboeken als literatuur. Hiermee is de basis gelegd voor het onderdeel literaire competentie van de doorgaande leeslijn.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR

In 2010 nam de heer Geljon afscheid van het bestuur. De heer Geljon is ruim 10 jaar bestuurslid geweest en heeft in die jaren zeer veel voor de leesbevordering en voor Stichting Lezen betekend.

De samenstelling van het bestuur was per 31 december 2010 als volgt:

Dhr. E.H. Schuyer, *voorzitter*

Dhr. C.G.J. Nagtegaal, *penningmeester*

Mw. prof.dr. F.J.M. de Feijter, *secretaris*

Dhr. T.R.S. Al

Mw. P. Loerts

Mw. C.A. Spierenburg

SAMENSTELLING VAN HET BUREAU

Samenstelling van het bureau per 31 december 2010

Gerlien van Dalen, *directeur*

Daan Beeke, *projectleider voortgezet onderwijs (havo/vwo)*

Tike de Boer, *websites en bestuurssecretariaat*

Marijke Bos, *projectleider voor- en vroegschoolse periode*

Peter van Duijvenboden, *projectleider vmbo en pabo*

Bregje Felder, *secretariaat en projectadministratie*

Adriaan Langendonk, *coördinator Kunst van Lezen, zowel werkzaam voor Stichting Lezen als het slob*

Agnes van Montfoort, *projectleider primair onderwijs*

Hans Rigter, *administrateur*

Christiaan van Willenswaard, *seniorprojectleider voortgezet onderwijs (vmbo) en volwassenen*

Roos Wolters, *beleidsmedewerker wetenschappelijk onderzoek*

Desirée van der Zander, *communicatie en pr*

Prof. Dr. D.H. Schram, *bijzonder hoogleraar Leesgedrag*

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
(per 1 juni 2011)
1018 VR Amsterdam
Postbus 16518
1001 RA Amsterdam
T 020.6230566
www.lezen.nl

COLOFON

UITGAVE Stichting Lezen
REDACTIE Stichting Lezen
ONTWERP Ramona Dales, Lijn 1 Haarlem
DRUK Spinhex & Industrie, Amsterdam